

ЕКОНОМІКА ТА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

УДК 336.717-043.2:331.522.4

JEL Classification: G29, O31

Шевчук Л.Т.,
д-р екон. наук, професор, проректор з наукової роботи,
ПВНЗ «Львівський університет бізнесу та права»,
Федоришина Л.М.,
д-р екон. наук, доцент,
старш. наук. співроб. відділу дослідження митних ризиків,
Науково-дослідний центр митної справи НДІ ФП УДФСУ,
Шевчук І.Б.,
д-р екон. наук, доцент,
завідувач кафедри економічної кібернетики,
Львівський національний університет імені Івана Франка

ВПЛИВ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ У БАНКІВСЬКУ СФЕРУ ТА МОДИФІКАЦІЇ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ НА ФОРМУВАННЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Shevchuk L.T.,
dr.sc.(econ.), professor, vice-rector for science,
PHEE "Lviv University of Business and Law",
Fedoryshyna L.M.,
dr.sc.(econ.), assoc. prof., senior researcher fellow
at the department of research of customs risks,
Scientific and Research Center of Customs Affair of Research Institute
of Fiscal Policy of University of State Fiscal Service of Ukraine,
Shevchuk I.B.,
dr.sc.(econ.), assoc. prof., head at the
department of economic cybernetics,
Ivan Franko National University of Lviv

INFLUENCE OF IMPLEMENTATION OF INNOVATIONS IN THE BANKING SPHERE AND MODIFICATION OF BANKING SERVICES ON THE FORMATION OF PERSONAL POTENTIAL

Постановка проблеми. Інформаційно-комунікаційні технології надзвичайно стрімко проникають у всі сфери життєдіяльності населення, прискорюючи впровадження інновацій в їх середовище і викликаючи гостру потребу у модифікації цих сфер, що, безумовно, не може не позначитися на формуванні кадрового потенціалу. Як зазначає Дзюблюк О. В., особливо відчутною є динаміка інноваційних процесів у фінансовій, зокрема у банківській сфері [1]. Ми поділяємо цю точку зору, адже систематичне впровадження новітніх продуктів і технологій саме у цій сфері надзвичайно інтенсивно впливає на формування і використання її кадрового потенціалу, а в кінцевому рахунку – на ефективність її функціонування. Досить нагадати, що зовсім недавно в банківську сферу було впроваджено інтернет-банкінг, мобільний банкінг, NFC-технології, діяльність чатботів та інші технології. З'явилися нові ланки у банківській сфері, зокрема були створені необанки чи банки без відділень. Все це висунуло нові вимоги не тільки до фаховості і якості підготовки кадрового складу та до формування кадрового потенціалу цієї сфери, але і до фінансової грамотності практично усіх

верств населення країни. Вважаємо, що в результаті сказаного на порядку денному повинно стояти питання виявлення особливостей впливу інновацій та модифікації банківських послуг на формування кадрового потенціалу, яке є вкрай актуальним з огляду на забезпечення стійкості і безпеки функціонування банківської сфери, а в кінцевому рахунку безпеки функціонування держави загалом. Висвітлення цього питання в контексті окреслення особливостей зазначеної проблематики актуалізує тему цієї публікації, яка присвячена кадровому потенціалу банківської сфери та його формуванню під впливом впровадження інновацій в банківську сферу та модифікації банківських послуг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З огляду на досліджувану нами проблему, можна виокремити кілька блоків досліджень, вивчення наукових результатів яких дозволить поліаспектно висвітлити особливості впливу інновацій та модифікації банківських послуг на формування кадрового потенціалу банківської сфери. Найголовнішими серед них вважаємо наступні: блок впровадження інновацій у банківську сферу, блок впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в обслуговування клієнтів банківської сфери, блок банківських ризиків і блок формування кадрового потенціалу.

Блок впровадження інновацій у банківську сферу представлений низкою публікацій, присвячених напрямкам розвитку інноваційної діяльності у банківській сфері (Білошапка В., Дзюблюк О., Лакоснік Є.), тенденціям розвитку банківських технологій (Богашко О.), особливостям створення і функціонування необанків (Гетьман Л.), безпеці банківської діяльності (Диба М., Яременко С.) та ін. У складі досліджень блоку впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в обслуговування клієнтів банківської сфери – публікації Деменкова М., Корнівської В.

Проблемам, які висвітлюються у дослідженнях блоку банківських ризиків, присвячені праці Г. Башнянина, А. Гальчинського, М. Козоріз, О. Копилук, О. Кириченко, С. Мочерного, О. Петрика, М. Савлука, Т. Смовженко та ін.

І, нарешті, блок формування кадрового потенціалу представлений працями як корифеїв вітчизняної науки (Д. Богиня, М. Долішній, С. Злупко, А. Колот, В. Онікієнко, У. Садова, Л. Семів та ін.) і світової спадщини (М. Амстронга, Г. Мартина, С. Хетрика), так і сучасних дослідників, які конкретизують проблеми використання і формування кадрового потенціалу в банківській сфері (І. Вознюк-Богів, М. Луцик, В. Москаленко).

Використання праць з усіх блоків дозволяє глибше зрозуміти особливості формування кадрового потенціалу у банківській сфері в сучасних умовах. Разом з тим, не всі проблеми, пов'язані з цим питанням, розкриті в однаковій мірі, що і обумовило підготовку цієї публікації.

Постановка завдання. Мета статті – проаналізувати вплив інновацій та модифікації банківських послуг на формування кадрового потенціалу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Можливість працювати у банківській сфері завжди приваблювала спеціалістів завдяки відносно високій оплаті праці. Але протягом останніх років кількість зайнятих у банківській сфері скоротилася. Так, якщо говорити про зайнятих у фінансовій та страховій діяльності загалом, то згідно з даними Державної служби статистики України у 2012 році їх було 315,8 тис. осіб, а у 2018 році – 214,9 тис. осіб [2]. Скорочення на 100,9 тис. осіб вражає, навіть якщо взяти до уваги, що ці дані не враховують кількість працюючих у фінансовій та страховій діяльності на тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, а з 2015 року не враховується також частина тимчасово окупованих територій Донецької та Луганської областей. І це відбувається також на фоні стабільного зростання середньомісячної номінальної заробітної плати працівників цього виду діяльності, на додачу ще і з переважанням її розміру в 1,8–2 рази порівняно із середньою по Україні (табл. 1).

Таблиця 1

Середньомісячна номінальна заробітна плата штатних працівників, грн

	2014	2015	2016	2017
Усього	3480	4195	5183	7104
Фінансова та страхова діяльність	7020	8603	10227	12865
Коефіцієнт співвідношення розміру заробітної плати	2,02	2,05	1,97	1,81

Джерело: [3, с. 35]

Крім того, варто зауважити, що кількість вакансій у фінансовій та страховій діяльності протягом 2016–2017 рр. залишилась незмінною при зменшенні кількості зареєстрованих безробітних, за рахунок чого навантаження на одну вакансію у цьому виді економічної діяльності зменшилось із 26 до 19 осіб (табл. 2). Проте цей показник майже в 3 рази перевищує середньоукраїнське значення показника навантаження на одну вакансію; це друге місце після такого виду економічної діяльності, як «сільське, лісове та рибне господарство» (59 і 41 особа на одну вакансію у 2016 і 2017 році відповідно).

Таблиця 2

Кількість зареєстрованих безробітних та кількість вакансій

	Кількість зареєстрованих безробітних, тис. осіб		Кількість вакансій, тис. осіб		Навантаження на одну вакансію, осіб	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Усього	390,8	354,4	36,0	50,4	11	7
Фінансова та страхова діяльність	12,1	9,1	0,5	0,5	26	19

Джерело: [3, с. 32]

Скорочення зайнятих відбулося насамперед через впровадження новітніх технологій у банківську сферу, а також завдяки впровадженню інформаційно-комунікаційних технологій в обслуговування клієнтів. Так, розширилися можливості в отриманні послуг інтернет- та мобільного банкінгу як найбільш зручних інструментів для здійснення повсякденних фінансових операцій у віддаленому режимі у форматі 24/7. Через інтернет-банкінг здійснюється перевірка балансу карт, оплата за придбані товари, комунальні та сервісні послуги. Функціонал мобільного банкінгу дещо обмежений і найпопулярнішими операціями в ньому є перевірка балансу, поповнення мобільних телефонів, перекази між картками/рахунками [4].

Незважаючи на велику популярність технологій безконтактної оплати в розвинутих країнах світу, в Україні надання послуг на їх основі ще знаходиться на стадії розвитку [5]. У Європі та США майже 90% всіх угод купівлі-продажу здійснюється із використанням еквайрингу – банківського обслуговування за операціями оплати товарів і послуг, проведеними за допомогою платіжних карток. В Україні цей показник становить лише 35%. За останні 5 років кількість операцій, де використовуються кредитні банківські картки зросла на 28% [6]. А охоплення українців cashless-технологіями становить 21 операцію в розрахунку на душу населення, тоді як у Норвегії, США та Канаді цей показник складає відповідно 331, 248 та 225 операцій [7].

Важко тут не погодитись із думкою Тищенко О. І. про те, що такий позитивний тренд збільшення частки безготівкових операцій буде спостерігатись ще протягом декількох років, оскільки нові покоління клієнтів створюють попит на сучасні банківські сервіси [7]. Найчастіше українці користуються послугою торгового еквайрингу, що передбачає оплату платіжними картками міжнародних платіжних систем VISA Int і MasterCard WorldWide за товари, роботи, послуги в POS-терміналах. Набувають популярності мобільний еквайринг (здійснення платіжної операції із використанням смартфона) та Інтернет-еквайринг (оплата платіжними картками через Інтернет з використанням спеціально розробленого web-інтерфейсу). До найпопулярніших сервісів інтернет-еквайрингу для України можна віднести: Interkassa, iPay.ua, EasyPay, Portmone.com, LiqPay, Platon, Fondy, PayPro Global, MoneXy та privat24.ua. Мобільний еквайринг є найбільш оптимальним рішенням для розрахунку за товари і послуги в магазинах, ресторанах, салонах краси, міні-готелях та хостелах, служб таксі, кур'єрських служб, служб доставки (їжа, товари), автосервісу та технічної допомоги, автомийок, страхових агентів тощо.

Більше 80% ринку платіжних карток припадає на три банки – ПАТ КБ «Приватбанк», АТ «Ощадбанк» та АТ «Райффайзен Банк Аваль» [8], з яких майже 55% належить ПАТ КБ «Приватбанк». Найбільш забезпеченим населення платіжними картками та пристроями для їх обслуговування є у м. Києві, Дніпропетровській та Харківській областях, а найменше – у Чернівецькій та Тернопільській областях.

У структурі загального обсягу трансакцій найбільше оплат банківськими картками населення здійснює у продуктових магазинах і супермаркетах (48,4%), магазинах одягу, взуття та аксесуарів (10,86%), магазинах електроніки та побутової техніки (8,27%), в магазинах товарів для дому (7,72%), в аптеках (6,57%), в кафе, ресторанах й розважальних центрах (6,57%) [9].

Технології безконтактної оплати переважно активно використовуються у мережах приватних структур, інтеграція їх у державний сектор економіки відбувається вкрай повільними темпами. Сказане підтверджується тим, що державний оператор зв'язку ПАТ «Укрпошта», яке є третім роботодавцем в Україні і лідером разом з «Новою поштою» на ринку доставки та електронної комерції України, лише у 2018 р. отримало ліцензію від Національного банку України на переказ грошей у гривнях без відкриття банківських рахунків. Це дасть змогу клієнтам поштового оператора розраховуватися за товари та послуги банківськими картками – у відділеннях (планується встановити 5 тис. терміналів), на офіційному сайті або в спеціальному мобільному додатку «Укрпошти» [10]. Крім того, «Укрпошта» стала першим учасником VISA і MasterCard серед небанківських установ України.

Таке рішення про долучення Укрпошти до еквайрингу розвантажить відділення у пікові періоди оплати за комунальні послуги, сприятиме кращому обслуговуванню населення та підвищить спроможність конкурувати з «Новою поштою».

Для використання кадрового потенціалу дана ініціатива є вкрай важливою, оскільки покращить інфраструктуру не лише в столиці, обласних центрах, а й в невеликих містах. Адже відділення Укрпошти є в тих місцях, де банківська система майже або взагалі не представлена, що обмежувало доступ

населення до традиційних банківських послуг, не говорячи вже про можливість здійснення безконтактної оплати. Поява терміналів у відділеннях Укрпошти у віддалених районах областей України забезпечить можливість доступу населення до отримання фінансових послуг та сприятиме популяризації безготівкових розрахунків як серед пересічних громадян, так і серед місцевого населення.

Балабанова Н.В. та Валінурова А.А., оцінюючи роль карткової індустрії у розвитку держави та економічних суб'єктів, звертають увагу на те, що для держави і її органів вона дає змогу забезпечити підвищення прозорості фінансових операцій та приріст податкових надходжень, а також істотно знижує витрати, пов'язані з обслуговуванням готівкового грошового обороту. А активізація розрахунків банківськими картами прямо пов'язана із збільшенням обсягу грошових коштів, що залучаються в банківську сферу, і кредитних можливостей банків. Для споживачів платіжна карта є ще одним інструментом для розрахунків за товари та послуги, який з кожним роком набуває більш нових функцій [11].

Еквайринг є зручним інструментом для всіх учасників ринку торгових і фінансових послуг і при цьому створює багато переваг для розвитку як окремих міст, так і регіону загалом, в тому числі бізнесу, комерційних банків та підвищення рівня життя населення (табл. 3).

Таблиця 3

Переваги використання технологій безконтактної оплати

Переваги для:	регіону	– підвищення рівня фінансової і банківської культури населення; – задоволення попиту населення у товарах та послугах; – зменшення можливостей підприємств для ухилення від оподаткування; – розвиток малого та середнього бізнесу; – зменшення тіньового обороту готівкових грошей; – інтенсифікація процесів інформатизації; – зниження рівня шахрайства; – розвиненість платіжної інфраструктури; – зростання інтегрованості банківської системи та суспільства; – зменшення заборгованості за комунальні послуги; – посилення конкуренції на регіональних ринках; – зростання витрат іноземних туристів на території регіону; – розвиток грошово-кредитного ринку; – зменшення рівня готівки в обороті сприятиме розвитку економіки.
	бізнесу	– зростання клієнтської бази за рахунок більш забезпечених клієнтів; – гнучкість при наданні послуг; – збільшення швидкості отримання грошей за надану послугу чи проданий товар; – збільшення споживання; – економія витрат (на інкасацію, зберігання коштів тощо); – зменшення ризику прийому фальшивих купюр; – зростання лояльності клієнтів; – безпека зберігання прибутку; – участь у дисконтних програмах, отримання пільг на банківські послуги; – зменшення помилок при роботі з готівкою; – оптимізація розрахунків; – розвиток сфери онлайн продажів; – вихід на міжнародні ринки; – покращення іміджу.
	банківської установи	– диверсифікація послуг; – конкурентні переваги; – отримання комісійної винагороди від розміщення POS-терміналів; – інноваційна діяльність; – розширення потенційного кола клієнтів; – завоювання нових ніш на ринку банківських послуг; – розвиток інтернет-банкінгу; – отримання вигоди від трансакцій; – зростання обсягів споживчого кредитування; – членство у міжнародних платіжних системах.
	населення	– здійснення операцій незалежно від місця знаходження; – економія часу; – можливість отримати послугу чи купити товар за межами регіону чи країни; – автоматична конвертація валюти; – можливість здійснити операцію у зручний для себе час; – зручність при здійсненні розрахунку; – участь у програмах лояльності від банку; – контроль проведених операцій через Інтернет-банкінг; – можливість отримувати доходи легальним шляхом.

Джерело: складено Шевчук І.Б. на основі [12–16]

Говорячи про переваги безконтактних технологій оплати для підвищення ефективності використання кадрового потенціалу банківської сфери, важливо згадати про основні чинники, які гальмують їх інтеграцію в економічні процеси та потребують нагального вирішення, щоб до 2020 р. розпочати активну розбудову в Україні Cashless-economy [17], у процесі чого передбачається знизити обсяг готівки в обігу до 9,5% до ВВП, який у 2015 р. становив 15,6%.

На думку Тищенко О. І., основними причинами низького попиту на cashless-розрахунки в Україні є: розвиненість мережі банкоматів і платіжних терміналів та одночасно нерозвиненість мережі POS-терміналів для здійснення розрахункових операцій; доволі висока комісія на розрахунки готівкою в порівнянні з більшістю країн Європи; низький рівень фінансової грамотності та культури населення; незначні витрати при здійсненні обслуговування розрахунку готівкою [7].

Черномор В. О., досліджуючи сучасний стан та перспективи розвитку платіжних систем у сфері електронної комерції [15], акцентує увагу на таких двох факторах, що стримують розповсюдження розрахунків з використанням платіжних карт, як витрати для торгово-сервісних підприємств у вигляді виплати комісійної винагороди еквайру (від 1% до 3,5%) та обмеження грошового потоку, доступного для тіньового обороту й можливості ухилення від податків.

У контексті прояву регіональних особливостей розвитку банківської системи і використання кадрового потенціалу банківської сфери можна у якості негативних чинників поширення cashless-розрахунків в Україні виділити територіальну нерівномірність розміщення банківських установ у регіонах як основних надавачів даного виду послуг та наявності у віддалених регіонах відділень тих банків, які займають домінуюче становище на ринку платіжних карток. Очевидно, що в містах більше розміщено POS-терміналів, ніж у сільській місцевості. Старші люди більше переваги віддають розрахунку готівкою, ніж через мережу Інтернет чи термінал. Відповідно у регіонах, де переважає сільське населення або проживає більше осіб старших вікових груп, рівень застосування безконтактної оплати за товари і послуги буде набагато нижчим.

Для активізації процесу проведення cashless-розрахунків в Україні Тищенко О. І. наголошує на необхідності реалізації політики держави, спрямованої на зростання попиту на безготівкові розрахунки, здійсненні НБУ комплексу заходів щодо підтримки розвитку безготівкових розрахунків, спрямування діяльності Незалежної асоціації банків України (НАБУ) на підвищення обізнаності населення в сфері банківських послуг та продуктів, проведення політики комерційними банками щодо підвищення привабливості безготівкових розрахунків [7].

Корецька Н. І. та Якубовський В. О. звертають увагу на те, що для розвитку торгового еквайрингу в Україні потрібно створити сприятливі умови шляхом підвищення рівня фінансової грамотності населення та формування культури безготівкових платежів українців; збільшення частки безготівкових розрахунків з використанням платіжних карток; зменшення обсягів тіньових доходів суб'єктів господарювання; розширення мережі та технологічного вдосконалення POS-терміналів; регулювання тарифної політики банків щодо торгово-еквайрингового обслуговування; підвищення рівня безпеки здійснення безготівкових платежів [13].

Очевидно, що багато ще потрібно зробити для того, щоб рівень використання населенням банківських карток для оплати за товари та послуги наблизився до рівня розвинутих країн світу. Однак загальні тенденції розвитку інформаційного суспільства, доступ населення до інформації про нові технології та можливість їх отримати, гостра боротьба за клієнта між банками, організаціями різних сфер діяльності вказують на те, що більшість процесів інформатизації в нашій країні та регіонах вже не зупинити, лише потрібно застосовувати різні інструменти на національному та регіональному рівнях для їх інтенсифікації.

Потрібно взяти до уваги, що розвиток технологій безконтактної оплати вплине на зміну територіальної організації внутрішніх просторів торгових центрів, розважальних центрів та інших приміщень, шляхом включення в їх структуру окремих елементів банківської інфраструктури (банкомати, термінали і т.д.). Вони стають точками притягання бізнесових збурень населення, пов'язаних з вирішенням побутових проблем. Це означає, що ймовірно може виникнути потреба у коригуванні маршрутів громадського транспорту. Крім того, важливо подбати про безпеку людей у таких місцях. При розгортанні дифузних процесів, тобто при проникненні таких інфраструктурних об'єктів у сільську місцевість, пасажиропотоки до великих міст зменшаться, що також вплине на потреби в громадському транспорті.

На формування кадрового потенціалу банківської сфери суттєвий вплив здійснить розвиток подальший розвиток мобільних мереж. Адже, високий рівень забезпеченості населення смартфонами робить можливим використання NFC-технології для здійснення безконтактної оплати за товари та послуги. Тим більше, що з листопада 2017 р. компанія Google в запустила в Україні глобальний сервіс Android Pay, за допомогою якого власники карток Mastercard чи Visa та мобільних пристроїв на операційній системі Android версії KitKat 4.4 і вище можуть здійснювати оплату за покупку в інтернеті чи торговельних мережах безконтактно, просто приклавши смартфон до спеціального терміналу. Сервіс доступний у торговельних мережах «Сільпо», «Фора», Ringoo, ресторанах «Макдональдс», на заправках «ОККО», WOG і в Київському метрополітені. Першим вітчизняним партнером Android Pay став «ПриватБанк», згодом сервіс запрацював і для клієнтів банків «Ощадбанк» і ПУМБ [18]. Для

власників iPhone (6-го покоління чи новіших) або годинника Apple Watch в Україні за підтримки Приватбанку запрацював аналогічний сервіс – Apple Pay [19].

Висновки з проведеного дослідження. Підсумовуючи, наголосимо, впровадження інновацій у банківську сферу та впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в обслуговування клієнтів банківської сфери, з однієї сторони, підсилять тенденцію скорочення зайнятих – носіїв кадрового потенціалу (в кількісному аспекті), а з іншої – висунуть нові вимоги до якості освіти, готовності до освоєння інновацій, креативності працівників, що зумовить деяке зростання кадрового потенціалу (в якісному аспекті). Тут важливо мотивувати працівників до саморозвитку, самонавчання; формувати відповідну кадрову політику та коригувати існуючу корпоративну культуру. Безумовно, величина кадрового потенціалу банківської сфери залежатиме також і від поширення та зростання фінансової грамотності якнайширших верств населення (від школярів до пенсіонерів). Для того, щоб визначити, якою буде величина останнього у підсумку, необхідні нові методики і ґрунтовні дослідження. Але реалізація цього завдання стане важливим кроком на шляху забезпечення соціально-економічного зростання України.

Література

1. Дзюблюк О. В., Владимир О. М. Иноземный капитал у банковской системе Украины: влияние на развитие валютного рынка та діяльність банків. *Вісник Національного банку України*. 2014. № 5. С. 26-33.
2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 10.05.2019).
3. Україна у цифрах 2017: статистичний збірник / за ред. І. Є. Вернера. Київ: Державна служба статистики України, 2018. 240 с.
4. Win-win рішення для суспільства і банків. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/malinskaya/win-win-reshennja-dlja-suspiilstva-i-bankiv-2207923.html> (дата звернення: 10.05.2019).
5. Коломицева О. В., Шевчук І. Б. Потенційні можливості просторового розвитку міст і регіонів від впровадження технологій безконтактної оплати. *Економіка та право*. Київ: Ін-т ек.-прав. досл. НАН України, 2018. № 2(50). С. 103-110.
6. Торговий еквайринг: поняття, види и особенности. URL: <https://kompanion.online/biznes-termini/ekvairing-cto-eto-takoe/> (дата звернення: 11.05.2019).
7. Тищенко О.І. Развитие cashless-розрахунків в банківському секторі. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2016. № 6(230). С. 163-168.
8. Огляд ринку платіжних карток та платіжної інфраструктури України за 2017 рік. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=64347382> (дата звернення: 11.05.2019).
9. ПриватБанк збільшив мережу cashless до 150 тисяч. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/finance/privatbank-zbilshiv-merezhu-cashless-do-150-000-2455250.html> (дата звернення: 12.05.2019).
10. Клієнти зможуть оплачувати послуги банківською картою у відділенні, в інтернеті або через мобільний додаток. URL: <https://kfund-media.com/kartkam-buty-ukrposhta-otrymala-litsenziyu-nbu-na-ekvajring-platizhnyh-kartok/> (дата звернення: 12.05.2019).
11. Балабанова Н. В., Валинурова А. А. Развитие интернет-эквайринга платежных карт. *Современные наукоемкие технологии. Региональное приложение*. 2012. № 1(29). С. 11-15.
12. Здір В. А., Дернова І. А. Сутність еквайрингу, його види та переваги. *Гроші, фінанси і кредит*. 2017. Вип. 13. С. 1100-1104.
13. Корецька Н. І., Якубовський В. О. Оцінка сучасного стану розвитку торгового еквайрингу в Україні. *Економічний форум*. 2017. № 2. С. 301-310.
14. Торговий еквайринг – сучасний спосіб підвищення прибутковості. URL: <https://msb.aval.ua/news/?id=24680> (дата звернення: 13.05.2019).
15. Черномор В. О. Сучасний стан та перспективи розвитку платіжних систем в сфері електронної комерції. *Фінансовий простір*. 2015. № 1(17). С. 283-289.
16. Шевчук І. Б. Інформаційні технології в регіональній економіці: теорія і практика впровадження та використання: монографія. Львів: Видавництво ННБК «АТБ», 2018. 448 с.
17. Нацбанк впроваджує проект cashless-економіки. URL: <https://finpost.com.ua/news/2464> (дата звернення: 14.05.2019).
18. Android Pay в Україні: що це і навіщо. URL: <https://innovationhouse.org.ua/statti/android-pay-v-ukrayne-cto-eto-y-zachem/> (дата звернення: 15.05.2019).
19. ТОП-5 міжнародних платіжних систем, доступних для українців. URL: <https://uteka.ua/ua/publication/TOP-5-mezhdunarodnyh-platezhnyh-sistem-dostupnyh-dlya-ukraincev?from=balance.ua> (дата звернення: 15.05.2019).

References

1. Dziubliuk, O.V. and Vladymyr, O.M. (2014), "Foreign capital in the banking system of Ukraine: the impact on the development of the currency market and the activity of banks", *Visnyk Natsionalnoho banku Ukrainy*, no. 5, pp. 26-33.
2. "State Statistics Service of Ukraine", available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (access date May 10, 2019).
3. Verner, I.Ye. (2018), *Ukraina u tsyfrakh 2017: statystychnyi zbirnyk* [Ukraine in figures 2017: statistical collection], Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, Kyiv, Ukraine, 240 p.
4. "Win-win solutions for society and banks", available at: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/malinskaya/win-win-rishennja-dlja-suspilstva-i-bankiv-2207923.html> (access date May 10, 2019).
5. Kolomytseva, O.V. and Shevchuk, I.B. (2018), "Potential spatial development of cities and regions from the introduction of non-contact payment technologies", *Ekonomika ta pravo*, no. 2(50), pp. 103-110.
6. "Trade acquiring: concept, types and features", available at: <https://kompanion.online/biznes-termini/ekvairing-cho-eto-takoe/> (access date May 11, 2019).
7. Tyshchenko, O.I. (2016), "The development of cashless-payments in the banking sector", *Visnyk Skhidnoukrainskoho natsionalnoho universytetu imeni Volodymyra Dalia*, no. 6(230), pp. 163-168.
8. "Overview of the payment cards market and payment infrastructure of Ukraine for 2017", available at: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=64347382> (access date May 11, 2019).
9. "PryvatBank has increased the cashless network up to 150 thousand", available at: <https://biz.nv.ua/ukr/finance/privatbank-zbilshiv-merezhu-cashless-do-150-000-2455250.html> (access date May 12, 2019).
10. "Customers will be able to pay for services by bank card at the branch, on the Internet or through the mobile application", available at: <https://kfund-media.com/kartkam-buty-ukrposhta-otrymala-litsenziyu-nbu-na-ekvajryng-platizhnyh-kartok/> (access date May 12, 2019).
11. Balabanova, N.V. and Valinurova, A.A. (2012), "Development of Internet acquiring of payment cards", *Sovremennye naukoemkie tekhnologii. Regionalnoe prilozhenie*, no. 1(29), pp. 11-15.
12. Zdir, V.A. and Dernova, I.A. (2017), "The essence of acquiring, its types and advantages", *Hroshi, finansy i kredyt*, Iss. 13, pp. 1100-1104.
13. Koretska, N.I. and Yakubovskiy, V.O. (2017), "Estimation of the current state of development of trade acquiring in Ukraine", *Ekonomichnyi forum*, no. 2, pp. 301-310.
14. "Trading acquiring – a modern way to increase profitability", available at: <https://msb.aval.ua/news/?id=24680> (access date May 13, 2019).
15. Chernomor, V.O. (2015), "Current state and prospects of development of payment systems in the field of e-commerce", *Finansovyi prostir*, no. 1(17), pp. 283-289.
16. Shevchuk, I.B. (2018), *Informatsiini tekhnolohii v rehionalnii ekonomitsi: teoriia i praktyka vprovadzhennia ta vykorystannia* [Information technologies in the regional economy: the theory and practice of implementation and use], monograph, Vydavnytstvo NNVK "ATB", Lviv, Ukraine, 448 p.
17. "The National Bank introduces a cashless-economy project", available at: <https://finpost.com.ua/news/2464> (access date May 14, 2019).
18. "Android Pay in Ukraine: what is it and why", available at: <https://innovationhouse.org.ua/statti/android-pay-v-ukrayne-cho-eto-y-zachem/> (access date May 15, 2019).
19. "TOP-5 international payment systems available to Ukrainians", available at: <https://uteka.ua/ua/publication/TOP-5-mezhdunarodnyx-platezhnyx-sistem-dostupnyx-dlya-ukraincev?from=balance.ua> (access date May 15, 2019).

Стаття надійшла до редакції 20.05.2019 р.